L-Istudji Soċjali għar-Raba' Sena Primarja

Settembru 2014

Pjan ta' ħidma:

<table>
<tr><th colspan="5">sa nofs is-sena</th></tr>
<tr><td>elective</td><td>Agħżel TLIET (3) blokki; l-assessjar ta' nofs is-sena jkun ibbażat fuq dawn it-tliet blokki biss, u jkun minn 80 marka</td><td colspan="3">• Ċ4.2 (Il-Ħajja fil-Belt jew Raħal) Ċ4.2.1, Ċ4.2.2, Ċ4.2.3, Ċ4.2.4, Ċ4.2.5
• Ċ4.3 (Ix-Xogħol) li tinkludi: Ċ4.3.1, Ċ4.3.2, Ċ4.3.3, Ċ4.3.4, Ċ4.3.5
• Ġ4.2 (It-Temp) li tinkludi Ġ4.2.1, Ġ4.2.2, Ġ4.2.3, Ġ4.2.4, Ġ4.2.5
• Ġ4.3 (Tibdil Skont l-Istaġuni) li tinkludi: Ġ4.3.1, Ġ4.3.2, Ġ4.3.3, Ġ4.3.4, Ġ4.3.5
• S4.2 (Il-Ħrejjef, Il-Leġġendi u l-Istorja) S4.2.1, S4.2.2, S4.2.3, S4.2.4, S4.2.5
• S4.3 (Iċ-Ċelebrazzjonijiet u l-Ħin Liberu) li tinkludi: S4.3.1, S4.3.2, S4.3.3, S4.3.4, S4.3.5</td></tr>
<tr><td>fieldwork obbligatorju</td><td colspan="4">FIELDWORK MADWAR IL-BELT JEW RAĦAL FEJN NOQGĦOD – il-work directives (fieldwork notes) jiġu pprovduti mis-CMD; il-fieldwork jiġi assessjat minn massimu ta' 20 marka; il-marka tidher fuq ir-rapport ta' nofs is-sena.</td></tr>
<tr><td colspan="5"></td></tr>
<tr><th colspan="5">sal-aħħar tas-sena (għall-annwal)</th></tr>
<tr><td>core</td><td>L-eżami annwali jkun ibbażat fuq dawn it-TLIET (3) blokki CORE biss, u jkun minn 80 marka</td><td>Ċ4.1 (Nies Li Jgħinuna) li tinkludi: Ċ4.1.1, Ċ4.1.2, Ċ4.1.3, Ċ4.1.4, Ċ4.1.5</td><td>Ġ4.1 (Il-Gżejjer Maltin) Ġ4.1.1, Ġ4.1.2, Ġ4.1.3, Ġ4.1.4</td><td>S4.1 (Personaġġi Maltin) S4.1.1, S4.1.2, S4.1.3, S4.1.4, S4.1.5</td></tr>
<tr><td>proġett jew fieldwork</td><td colspan="4">Ikun hemm għażla, bejn:
(a) proġett fejn tingħata għażla minn diversi temi (jew)
(b) fieldwork dwar INFITTXU T-TIFKIRIET TAL-PERSONAĠĠI MALTIN FIL-BELT U L-FURJANA.
Il-proġett jew it-tieni fieldwork jiġi assessjat minn massimu ta' 20 marka u l-marka tidher fuq ir-rapport annwali</td></tr>
<tr><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td colspan="5">RIŻORSI – ikunu fuq il-websajt: http://primarysocialstudies.skola.edu.mt/ u fuq il-Fronter SOCIAL STUDIES PRIMARY</td></tr>
<tr><td colspan="5"></td></tr>
</table>

N.B. **RLO**s huma sensiela ta' **logħob interattiv** li qed jiġu żviluppati mill-kumpanija Siveco; biex issibhom, idħol fil-Fronter, fil-paġna *TODAY* fittex RLOs. Idħol fis-sena li għandek bżonn u fittex il-logħba (RLO) skont it-titlu li jkollok bżonn. L-RLOs għadhom mhumiex iffinalizzati.

IĊ-ĊIVIKA – Ir-Raba' Sena Primarja		
Blokk Ċ4.1 Nies li jgħinuna **Miri**: *Ir-rwoli differenti tal-persuni li jgħinuna fil-lokalità tagħna. Ir-rwol tal-istudenti eletti fil-kunsill tal-istudenti tal-iskola li nattendu. Nifhmu d-differenza bejn min jagħmel xogħol volontarju u min hu mpjegat.*		
kodiċi	**ħiliet**	**suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet**
Ċ4.1.1	nidentifikaw x'uħud mill-persuni li jgħinuna fil-komunità, kemm dawk voluntiera kif ukoll dawk li huma mpjegati	1. **nibnu profili ta' nies li jgħinuna** – nibnu profili ħfief tan-nies li jagħtuna xi forma ta' għajnuna fil-komunitajiet tagħna. Mod wieħed kif nistgħu nibnu l-profil huwa: (a) il-persuna li tgħinna (b) kif tgħinna. Niktbu sentenza dwar kif tgħinna l-persuna li nkunu semmejna. 2. **diskussjoni** – għaliex fil-komunitjiet tagħna kull waħda minn dawn il-persuni hija bżonnjuża. 3. **nirrakkuntaw** – nistiednu lit-tfal biex mill-esperjenza tagħhom stess, isemmu każi meta huma stess, familjari, qraba, ġirien jew nies li jafu huma, xi darba ġew bżonn l-għajnuna; nistednuhom jirrakkuntaw x'tip ta' għajnuna rċevew meta kellhom bżonn. 4. **nikklassifikaw** – mil-lista ta' nies li jgħinuna, noħorġu dawk li jagħmlu hekk b'mod **volontarju**, jiġifieri mingħajr ma jitħallsu, eż. il-mexxejja tal-iscouts, il-katekisti tal-Mużew, il-kumitati tal-każini tal-baned; hemm imbagħad l-**impjegati**, eż. il-pulizija u l-għalliem. 5. **attività** – nagħmlu intervista ma' persuna li tgħinna. Fil-klassi, flimkien, nifformulaw mistoqsijiet li nistgħu nistaqsu lil dil-persuna.
Ċ4.1.2	nibnu relazzjonijiet tajba mal-istudenti eletti fil-kunsilli tal-istudenti	1. **intervista** – nagħmlu arranġamenti biex issir intervista lill-President tal-Kunsill tal-Istudenti jew xi membru tal-kunsill tas-sena ta' qabel. Inħallu lit-tfal jistaqsu mistoqsijiet liberi fuq l-esperjenza u l-ħidma tiegħu/tagħhom fil-kunsill tal-istudenti. 2. **lista** – nissuġġerixxu temi li jista' jiddiskuti l-Kunsill tal-Istudenti fil-laqgħat li jkollu; il-lista nibagħtuha lill-Kap tal-Iskola biex jgħaddiha lill-Kunsill għad-diskussjoni. 3. **niddiskutu** – nimmaġinaw li l-klassi tagħna kollha tifforma parti mill-Kunsill tal-Istudenti; noħolqu diskussjoni dwar tema waħda li l-istudenti stess ikunu jixtiequ jiddiskutu. Fl-aħħar xi ħadd mill-istudenti jiġbor fil-qosor dak kollu li jkun intqal mill-istudenti waqt id-diskussjoni.
Ċ4.1.3	Nesploraw x'inhi r-relazzjoni bejn **għajnuna** u **protezzjoni**. Nidentifikaw l-għajnuna u/jew il-protezzjoni li jagħtuna bosta persuni fil-lokalità tagħna	Nużaw il-lista ta' Ċ4.1.1 (nies li jgħinuna) biex niddiskutu kif dawn in-nies **jipproteġuna** u meta jinqala' l-bżonn imbagħad **jgħinuna**. 1. **eżempju** bid-dentista tal-iskola – meta d-dentista tiġi l-iskola u tgħidilna kif nieħdu ħsieb snienna, hija tkun qed **tipproteġina** mill-mard tas-snien. Meta mbagħad ikollna xi uġigħ ta' snien, id-dentista **tgħinna** billi jikkurana. 2. Inkomplu nsemmu eżempji ta' kif il-protezzjoni u l-għajnuna jimxu flimkien. Dawn li ġejjin huma eżempji; inkomplu nibnu fuqhom:

		(a) Il-pulizija jipproteġina mis-serq – meta jiġrilna xi inċident, ikun minn tal-ewwel li jagħtina l-għajnuna; (b) it-tabib jipproteġina mill-mard – meta nimirdu jgħinna biex infiqu; (c) l-għalliem jipproteġina mill-injoranza – jgħinna nagħmlu suċċess fil-ħajja; (d) il-kennies jipproteġina mill-ħmieġ (li jġib ħafna mard) – inaddaf meta t-toroq tagħna jitħammġu (e) is-saċerdot / il-kappillan (N.B. *tajjeb li l-għalliem iniżżel sentenzi ħfief fuq il-bord ħalli jibqgħu bħala noti għall-istudenti*) 3. **diskussjoni A** – l-istudenti jsemmu każi meta stess jew nies li jafu huma, kellhom bżonn l-għajnuna; naraw kif din l-għajnuna (a) waslet (b) ma waslitx (c) damet ma waslet. Inħalluhom jirrakkuntaw anke xi konsegwenzi li seta' kien hemm. 4. **diskussjoni B –** *HEAVEN HAS A HABIT OF HELPING THOSE WHO HELP THEMSELVES* – xi jfisser dan il-proverbju? Naraw kif fil-ħajja, bosta drabi minkejja l-protezzjoni li jagħtuna diversi persuni, fil-fatt ġie li jkollna bżonn l-għajnuna. Hawnhekk importanti ħafna l-ħeffa li nkunu nafu fejn u kif infittxu l-ewwel għajnuna. Xi eżempji li nistgħu naħdmu fuqhom – x'għandna nagħmlu f'każi ta': (a) serq (b) ħruq fid-dar (c) inċident tat-traffiku żgħir fejn ħadd ma jweġġa' (d) inċident gravi (e) ambulanza (f) nixtru prodott u nsibuh ħażin (g) bullying minn studenti (h) bullying minn adulti N.B. L-importanti mhux li nitgħallmu bl-amment imma li nkunu nafu x'għandna nagħmlu u fejn infittxu l-għajnuna
Ċ4.1.4	Niddeskrivu modi ta' kollaborazzjoni mal-persuni li jgħinuna fil-lokalità tagħna; naraw kif il-kollaborazzjoni tagħna tista' tiswa ta' ġid.		1. Naraw il-video: http://youtu.be/b97kq2etQF0 - il-video jurina każi sempliċi fejn huwa importanti li jkollna idea tal-Ewwel Għajnuna (*First Aid*). Inħallu lill-istudenti jaslu għall-konklużjoni tagħhom dwar il-messaġġ/i li qiegħed jipprova jwasslilna dal-video. 2. Nirrakkuntaw storja – Ġużi kien sejjer l-iskola meta nnota ftit duħħan mit-tieq ta' mara anzjana li toqogħod fit-triq tagħhom. Telaq jiġri d-dar u ċempel għall-għajnuna; l-anzjana ġiet salvata minn sitwazzjoni kerha 3. Inħallu lill-istudenti jirrakkuntaw mill-esperjenzi tagħhom xi ġrajja meta xi ħadd ġie salvat b'xi azzjoni li ħa xi ħadd.
Ċ4.1.5	Nifhmu kif bosta nies jgħinuna f'ħajjitna, imma l-prevenzjoni tibqa' l-aħjar għajununa li nistgħu nagħtu lilna nfusna		Nisimgħu u nitgħallmu l-għanja L-ISTRIXXI - http://youtu.be/28Xc0iCJWP4; l-għanja tittratta dwar l-importanza tas-sinjali li naraw madwarna biex iħarsuna mill-perikli. 1. **diskussjoni** – għaliex il-prevenzjoni tibqa' l-aħjar għajnuna li nistgħu nagħtu lilna nfusna? 2. **insemmu** – simboli/sinjali u naraw x'ifissru; nistgħu nfittxuhom fuq l-internet ħalli narawhom waqt li nkunu qed naħdmu fuq din il-lista 3. **insemmu** – modi kif nużaw it-toroq tagħna mingħajr ma nidħlu fil-perikli 4. **insemmu** – perikli li nistgħu niltaqgħu magħhom l-iskola 5. **insemmu** – perikli li nistgħu niltaqgħu magħhom fid-dar stess **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 3)** ***Is-Saħħa u s-Sigurtà fid-Dar***

Blokk Ċ 4.2 Il-Ħajja fil-belt jew raħal tagħna

Miri: *Il-wirt u l-attivitajiet kulturali li jeżistu fil-belt jew raħal fejn ngħixu; kif dawn jikkontribwixxu għall-iżvilupp tal-identità tal-belt jew raħal fejn ngħixu. Il-karatteristiċi tal-lokalità tagħna. Nesploraw l-għaqdiet (ċiviċi u reliġjużi) li jeżistu fil-belt jew raħal tagħna u li fihom l-istudenti jistgħu jkunu attivi.*

kodiċi	ħiliet	suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet
Ċ4.2.1	Nesploraw xi similaritajiet u xi differenzi li nsibu bejn il-komunità li ngħixu fiha aħna u xi komunità oħra.	L-istudenti jagħmlu riċerka dwar komunitajiet oħra li huma għandhom kuntatt magħhom, eż. iċemplu lill-kuġin, ziju jew ħabib/a li joqgħod f'post ieħor, jew joħorġu u jmorru post ieħor nhar ta' Ħadd. Inħallu lill-istudenti jiskopru d-differenzi li jista' jkun hemm bejn iż-żewġt ibliet/rħula; xi differenzi li jistgħu joħorġu: • **il-ġeografija tal-post** – eż. lokalità fuq għolja, l-oħra fuq pjanura • **l-ismijiet** – tal-belt/raħal stess, tat-toroq, tal-qaddis patrun, tal-każin tal-banda, tan-nies, • **is-simboli lokali** – eż. mina De Rohan Ħaż-Żebbuġ, il-Ġonna tal-Buskett fir-Rabat • **postijiet tax-xogħol** – eż. Marsaxlokk insibu ħafna sajjieda, l-Imqabba xogħol fil-barrieri, il-Mellieħa xogħol fil-lukandi u r-ristoranti, is-Siġġiewi nsibu l-bdiewa Inħallu lill-istudenti jsemmu anke similaritajiet, eż. toroq dojoq u jew/wisgħin, problemi tat-traffiku, knejjes, oqsma tad-djar, żoni industrijali eċċ.. **Attivitajiet:** logħob interattiv • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 3)** ***Bliet u Rħula*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 3)** ***Servizzi li Ssib f'Belt / Raħal Tipiku Malti***
Ċ4.2.2	norganizzaw librerija fil-klassi ta' pubblikazzjonijiet maħruġa mill-għaqdiet, il-parroċċa u l-Kunsill Lokali	Nibnu librerija żgħira bil-fuljetti, flyers, pubblikazzjonijiet oħra maħruġa mill-Kunsill Lokali, mill-parroċċa u mill-għaqdiet bħalma huma l-każini tal-baned li kollha joħorġu ktieb tal-festa fejn jista' jkun hemm bosta artikli interessanti. Hawnhekk ta' min juża wkoll il-websajts tal-kunsilli u l-parroċċi; artiklu interessanti jista' jiġi pprintjat u mpoġġi fil-librerija msemmija. Il-librerija sservi bħala: 1. mezz ta' taħriġ fil-qari meta jinqraw artikli interessanti dwar il-belt/raħal tagħna 2. referenza meta jkollna bżonn nagħmlu riċerka dwar il-belt/raħal tagħna Logħba li jista' jilgħab l-għalliem hija li jagħti sett mistoqsijiet (tip ta' *treasure hunt*) li r-risposti tagħhom ikunu kollha fil-librerija msemmija. Għal din l-attività l-istudenti jistgħu jaħdmu f'timijiet.
Ċ4.2.3	nidentifikaw il-karatteristiċi ewlenin tal-lokalità fejn ngħixu	Huwa ssuġġerit li l-ewwel issir diskussjoni dwar x'nifhmu meta ngħidu 'karatteristiċi', filwaqt li niddiskutu wkoll x'inhi r-relazzjoni bejn 'karatteristika' u 'simbolu lokali'; eż: karatteristika tal-Imdina huma t-toroq dojoq tagħha, filwaqt li simboli tal-Imdina huma l-Katidral u Palazzo Falson. Karatteristika taż-Żejtun hija l-bosta għannejja li ssib f'dan ir-raħal filwaqt li simbolu taż-Żejtun hija l-Knisja Medjevali ta' San Girgor.

		Din il-ħila mbagħad tista' tintlaħaq b'diversi modi; l-importanti huwa li l-istudenti jiġu involuti fil-proċess tat-tagħlim tagħhom stess; xi ideat: • dawra mal-belt/raħla, nieħdu ritratti, biex imbagħad niddiskutuhom fil-klassi; • nibnu powerpoint bir-ritratti li nkunu ħadna waqt id-dawra • l-istudenti jġibu ritratti u *cuttings* minn fuljetti li juru l-karatteristiċi tal-lokalità fejn ngħixu; l-istudenti jiddiskutuhom mal-għalliem/a • ma ninsewx karatteristiċi pjuttost moħbija bħalma huwa d-djalett tal-lokal; tista' ssir sessjoni fejn it-tfal jitħaddtu bid-djalett, jew jsimgħu *recording/s* tad-djalett magħmulin minnhom stess fid-djar tagħhom Dejjem għandu jsir proċessar mill-għalliem/a tal-informazzjoni miksuba mill-istudenti biex naraw kif dan il-wirt nistgħu nibżgħu għalih u nsostnuh. **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 5)** ***Il-Qalba tar-Raħal***
Ċ4.2.4	nikklassifikaw l-attivitajiet li jsiru fil-belt jew raħal tagħna f'attivitajiet (a) reliġjużi u (b) ta' natura ċivika	L-istudenti jistgħu jinqasmu fi gruppi u jiktbu lista ta' kwalunkwe attività li ssir fil-belt/raħal fejn joqogħdu; jistgħu jaqsmu l-attivitajiet hekk: (a) attivitajiet li jipparteċipaw fihom huma (b) attivitajiet oħrajn li semgħu u/jew jafu bihom Meta l-gruppi jirrappurtaw lill-klassi l-lista li għamlu, tista' tinħoloq paġna fuq il-*whiteboard* fejn issir klassifika kif ġej: (a) attivitajiet ta' natura reliġjuża (b) attivitajiet ta' natura ċivili (din il-lista tinkludi l-attivitajiet sportivi) Issir diskussjoni kif attivitajiet marbuta ma' festa jew okkażjoni partikolari jista' jkollha l-parti reliġjuża u l-parti ċivili tagħha, eż. Jum il-Lokalità jista' jibda b'quddiesa ta' ringrazzjament fil-knisja, imbagħad ikollu wkoll kunċert mużikali fis-sala tal-kunsill. **Ipproċessar**: Normalment min jorganizza l-attivitajiet li semmejna? Għaliex għandna nipparteċipaw fl-attivitajiet? L-attivitajiet li nagħmlu wara l-ħin tal-iskola jtellfuna jew jgħinuna? Kif nistgħu ninkoraġġixxu lil min jorganizza? Kif nilbsu differenti għall-attivitajiet differenti? Taf b'xi attività li ma rnexxietx? Għaliex ma rnexxietx?
Ċ4.2.5	nidentifikaw għaqdiet u/jew gruppi fejn l-istudenti jistgħu	Nidentifikaw studenti li jattendu għaqda jew grupp biex imbagħad niktbu dwar: (a) kif bdejna nattendu, min qalilna bl-għaqda, kif sirna membri (b) x'attivitajiet nagħmlu

	jimpenjaw ruħhom fil-belt jew raħal tagħhom	(c) kemm niddedikaw ħin għal dawn l-attivitajiet (d) x'ġid qed nieħdu minn din l-għaqda Nirriċerkaw l-informazzjoni u noħolqu *brochure* b'lista ta' għaqdiet u gruppi li jeżistu fil-lokalità tagħna, flimkien ma' profil qasir ta' kull għaqda li hemm, kif ukoll tal-kuntatti li jkun jeħtieġ jagħmel min jixtieq isir membru ta' xi għaqda minnhom. Ir-riċerka importanti li ssir mill-istudenti.
Blokk Ċ4.3 Ix-Xogħol **Miri**: *Nirreferu għas-snajja' u xogħlijiet tradizzjonali li kienu jikkaratterizzaw il-ħajja tal-Maltin. Kif in-nies tal-belt jew raħal fejn noqogħdu jaqilgħu x'jieklu llum. Nidentifikaw xogħlijiet li wieħed jista' jagħmel fil-lokalità fejn noqogħdu. Ħarsa ħafifa lejn ix-xogħol bħala mezz ta' għajxien għall-Maltin. Ix-xogħol bħala servizz.*		
kodiċi	**ħiliet**	**suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet**
Ċ4.3.1	Nesploraw xi dmirijiet (il-*job description*) u xi drittijiet ta' xi ħaddiema li nafu	Nagħmlu lista/i (*brainstorming*) ta' mpjiegi li għandhom xi nies li nafu aħna, pereżempju l-ġenituri tagħna, il-qraba, u xi nies li nafu. Nesploraw ftit mid-dmirijiet (*job description*) li għandhom x'uħud mill-ħaddiema li jagħmlu dawn ix-xogħlijiet; l-istudenti għandhom jippreparaw għal din is-sessjoni billi jagħmlu intervisti mal-ġenituri, qraba u ħbieb tagħna dwar l-impjieg tagħhom. Tajjeb li nsemmu wkoll id-drittijiet li għandhom il-ħaddiema, dritt għal paga xierqa, kundizzjonijiet tajba fuq ix-xogħol, dritt għal sigurtà eċċ..
Ċ4.3.2	nidentifikaw u nesploraw x'uħud mis-snajja' u x-xogħlijiet tradizzjonali	Nagħmlu riċerka ħafifa dwar snajja' u xogħlijiet tradizzjonali Maltin li x'uħud minnhom għadhom anke jeżistu. 1. **snajja' u xogħlijiet li m'għadhomx jeżistu**: insemmu żewġ snajja' jew xogħlijiet li llum m'għadhomx jeżistu, eż. l-ballata li kienu jballtu l-bjut biex ma jidħolx ilma meta tagħmel ix-xita, u n-nissieġa li kienu jinsġu lożor tas-suf bin-newl. 2. **għaliex m'għadhomx jeżistu**? Niddiskutu mal-istudenti għaliex dawn spiċċaw, eż. illum kollox isir bil-magni fil-fabbriki allura ma jirnexxilekx taqla' x'tiekol minn snajja' bħal tan-newl 3. **snajja' li għadhom jeżistu bħala passatemp**: nieħdu żewġ eżempji, il-bizzilla u l-ganutell. Illum għadek issib min jagħmel il-bizzilla u l-ganutell, imma bħala passatemp (*hobby*) jew anke *part-time*. Ħafna minn dawn jagħmlu oġġetti li jinxtraw bħala souvenirs mit-turisti. 4. **snajja' u xogħlijiet li l-Maltin għadhom jagħmlu**: tajjeb li nkunu nafu xi ħaġa ħafifa fuq kull waħda minn dawn is-snajja: il-buttar, il-landier, il-ħaddied, il-bidwi, ir-raħħal, tal-barriera, is-sajjied, l-iskarpan, l-arluġġar, il-ħajjat, il-bennej, ir-ragħaj, il-furnar, tal-ħsajjar, dak li jsewwi l-vapuri, tal-pastizzi, tal-imqaret, tal-inbid, tal-qubbajd,

		5. **Il-Mużew tal-Folklor**: (ara video: http://youtu.be/OItKcC41xuM) fil-mużew insibu, fost affarijiet oħra, għodda li kienet tintuża mill-bdiewa u mis-sajjieda, kostumi antiki, u stampi li għandhom x'jaqsmu ma' snajja' li kellhom il-Maltin fl-imgħoddi. Dan il-mużew jinsab f'bini qadim fiċ-Ċittadella t'Għawdex. 6. **L-attitudni tagħna lejn is-snajja' tal-imgħoddi**: • tajjeb li nitgħallmu dwarhom • min isib l-opportunità u jitgħallem sengħa antika bħala passatemp, jagħmel sew • xi snajja' jistgħu jgħinuna nibżgħu għall-ambjent, eż. jekk insewwu ż-żraben għand skarpan minflok nixtru ħafna żraben ġodda, innaqqsu mill-iskart li nipproduċu N.B. Nevitaw listi u tagħlim bl-amment. Minflok nippruvaw nevalwaw mal-istudenti xi vantaġġi li seta' kellhom dawn is-snajja', nesploraw fejn nistgħu nsibu ħjiel tagħhom u jekk hux ta' min jipproteġihom.
Ċ4.3.3	ngħinu lill-istudenti biex jesploraw ix-xogħlijiet l-iktar komuni li jaraw isiru madwarhom fil-lokalità fejn joqogħdu	Mill-esperjenzi tal-istudenti, naraw kif persuna jista' jkollha xogħol li jsir fil-lokalità fejn noqogħdu. Nagħmlu lista b'dawn ix-xogħlijiet mingħajr ma nidħlu f'ħafna dettalji. Biżżejjed isemmu x-xogħol u jkunu jafu din il-persuna x'tagħmel. Xi eżempji ta' xogħlijiet li jistgħu jissemmew: tal-merċa, taż-żebgħa (*ironmonger*), mastrudaxxa, ħaddied, tal-aluminju, pulizija, għalliem, *care-worker*, skrivan mal-kunsill lokali, konfekxiner, furnar, tabib, *hairdresser*, barman, pustier. Attività: insemmu vantaġġi li jkollok meta tkun taħdem fil-lokalità fejn tgħix stess, eż. ma tonfoqx flus biex tmur għax-xogħol, tkun taf in-nies, eċċ..
Ċ4.3.4	nidentifikaw tipi differenti ta' xogħlijiet li biex jagħmluhom, il-persuni jkollhom jivvjaġġaw barra l-belt jew raħal fejn joqogħdu	Niddiskutu x'jixtiequ jagħmlu l-istudenti meta jikbru. Nisimgħu il-kanzunetta: KEMM NIXTIEQ INSIR PILOTA (http://youtu.be/fhRkZcA7ZsQ) biex nistimulaw iktar id-diskussjoni. Inħeġġu lill-istudenti jagħtu r-raġunijiet għaliex għamlu l-għażliet tagħhom. Nesploraw mal-istudenti u nagħmlu lista tax-xogħlijiet li n-nies li jafu huma (qraba, ħbieb, ġirien u nies li joqogħdu fl-istess belt/raħal) jagħmlu, imma barra r-raħal/belt tagħhom (*commuters*). Dan l-eżerċizzju, l-aħjar li jsir huwa permezz ta' riċerka mill-istudenti stess minn qabel il-lezzjoni. Mil-lista li toħroġ, nikklassifikaw ix-xogħlijiet b'diversi modi, pereżempju: ▪ xogħlijiet li jsiru ġewwa, xogħlijiet li nagħmlu barra ▪ mas-servizz pubbliku (jiġifieri mal-gvern), xogħol mal-privat ▪ xogħol fejn jinħadem xi prodott, eż. qomos, għamara, u xogħol fejn jingħata servizz, eż. it-tabib, social worker, tal-insurance, l-infermier, il-pulizija, l-għalliem ▪ xogħol tal-id, eż. bennej, xogħol fejn jaħdem l-iktar il-moħħ, eż. perit
Ċ4.3.5	nesploraw xi dmirijiet li għandhom dawk li	• **Każ**: Marija Azzopardi taħdem bħala gwida mat-turisti. Sikwit hija tiġi mqabbda tiggwida gruppi ta' turisti madwar il-Belt Valletta, l-iktar meta jidħol fil-Port xi *cruise-liner*. Inħallu lill-istudenti jsemmu xi dmirijiet li

	xogħolhom hu li jipprovdu xi servizz	Marija jkollha waqt ix-xogħol tagħha, eż. tirrispondi l-mistoqsijiet tat-turisti, tipprepara ruħha sew dwar is-siti u postijiet ta' nteress, tkun fil-ħin, tippjana r-rotta sew, eċċ.. • niddiskutu l-ħaddiema li xogħolhom hu li jipprovdu xi tip ta' servizz, eż. mat-turisti, tabib, *social-worker*, infermier, *carer*, pulizija, għalliem, pustier • niddiskutu xi dmirijiet li għandhom dawk li xogħolhom hu li jagħtu servizz • għaliex huwa importanti li l-ħaddiema jaqdu dmirijiethom sew? Insemmu mill-inqas żewġ raġunijiet.

Il-Ġeografija Ir-Raba' Sena Primarja		
Blokk Ġ4.1 Il-Gżejjer Maltin **Mira ta' Tagħlim**: *X'inhi mappa? Minn pjanti sempliċi tal-klassi u l-iskola għal mapep tal-Gżejjer Maltin; nidentifikaw u nimmarkaw fuq mappa l-bliet u l-irħula prinċipali tal-Gżejjer Maltin. Il-pożizzjoni ġeografika ta' xi lokalitajiet; is-saffi tal-blat Malti. Il-ħajja fil-bliet u l-kampanja.*		
kodiċi	**Ħiliet**	**suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet**
Ġ4.1.1	Il-pjanti tal-klassi, tal-iskola u tal-pjazza; x'inhi mappa?	• **Il-Pjanti** – il-pjanta tal-klassi, il-pjanta tal-klassi, il-pjanta tal-pjazza tar-raħal • **X'inhi mappa**? Għalfejn nużawha u meta nistgħu niġu bżonna? Inqabblu mappa ma' dak li jara għasfur waqt li qed itir (il-*bird's eye view*) **Logħob Interattiv**: • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *X'inhi Mappa?*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *Il-Pjanta tal-Klassi*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *Il-Pjanta tal-Iskola***
Ġ4.1.2	Nitgħallmu nsibu fuq mappa xi lokalitajiet tal-Gżejjer Maltin	1. **Gżejjer** – x'nifhmu meta ngħidu 'gżira'? Nimmarkaw fuq mappa l-gżejjer ta' Malta, Għawdex u Kemmuna. 2. **Bliet u Rħula** – Fuq mappa tal-Gżejjer Maltin nitgħallmu nsibu dawn il-bliet u rħula: <u>MALTA</u>: Valletta, l-Imdina (u r-Rabat), is-Siġġiewi, il-Birgu, Tas-Sliema, Buġibba, Marsaxlokk, il-Mellieħa, il-Gudja, il-Mosta, iċ-Ċirkewwa; <u>GĦAWDEX</u>: Victoria, Marsalforn u Mġarr. 3. **karatteristiċi** – insemmu xi attivitajiet tipiċi li huma marbuta ma' dawn il-bliet u rħula, eż. Valletta – belt kapitali, Marsaxlokk – raħal tas-sajjieda, Mdina – fil-passat kienet il-belt ewlenija ta' Malta, eċċ.. Nistgħu nużaw il-websajts tal-kunsilli lokali biex insibu xi karatteristika bażika dwar dawn il-bliet u rħula. Hawnhekk issir forma ta' logħba billi kull student jadotta belt jew raħal favorit u jsib stampa relevanti kif ukoll joħloq kapxin dwar il-belt/raħal li adotta. 4. **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 6) *L-Arċipelagu Malti*** 5. **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 6) *Malta: Bliet, Irħula u Postijiet***

Ġ4.1.3	Nesploraw il-pożizzjoni ġeografika ta' xi bliet u rħula Maltin u Għawxin	**Fejn jinsabu xi lokalitajiet: fil-għoli, fil-baxx, ħdejn il-baħar?** Mill-esperjenza tat-tfal u mil-lista ta' Ġ4.1.2, nesploraw kif xi postijiet fil-Gżejjer Maltin huma mibnija: • **fuq xi għolja**, eż. Mellieħa, l-Imdina, Iċ-Ċittadella • filwaqt li oħrajn qegħdin **fil-baxx**, eż. is-Siġġiewi, il-Gudja, il-Birgu, Buġibba, eċċ... • oħrajn **ħdejn il-baħar**, eż. Buġibba, Marsaxlokk, Tas-Sliema, Marsalforn, eċċ...
Ġ4.1.4	nidentifikaw xi differenzi bejn il-ħajja fil-belt u l-ħajja fil-kampanja	• **video –** naraw il-video fuq il-YouTube: http://youtu.be/2wyyPxgXFj0; il-video jittratta dwar il-ħajja fil-belt imqabbla mal-ħajja fil-kampanja. • **niddiskutu** – nitkellmu dwar xi differenzi bażiċi bejn li tkun tgħix f'xi belt jew li tgħix f'xi raħal. Insemmu vantaġġi li jista' jkollna meta nqabblu l-ħajja fil-belt mal-ħajja f'raħal, eż. żgur li f'belt insibu iktar varjetà ta' oġġetti x'nistgħu nixtru, f'xi raħal insibu iktar kwiet u postijiet fejn nagħmlu xi passiġġata. • **nosservaw** – insemmu l-karatteristiċi differenti li naraw madwar l-ibliet u l-irħula Maltin. Noħolqu kuntrasti fl-osservazzjonijiet tagħna, eż. il-Belt Valletta hija l-belt kapitali tagħna, imma jekk irridu nduru dawra fil-kampanja mmorru lejn xi raħal bħas-Siġġiewi. Jekk irridu nimmaġinaw kif kienet il-ħajja fl-antik nistgħu mmorru nduru dawra fit-toroq dojoq tal-Imdina, imma jekk irridu naraw ambjent modern immorru nduru dawra Tas-Sliema. L-istudenti għandhom jiġu mħeġġa joħolqu iktar kuntrasti bħal dawn li qed insemmu. • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 6)** ***Il-Ħajja fil-Belt u l-Ħajja fil-Kampanja***
Blokk Ġ4.2 It-Temp **Mira**: *nitgħallmu nosservaw l-elementi prinċipali tat-temp; nesploraw strumenti li jkejlu t-temp; nifhmu eżempji ħfief ta' riżultati ta' kejl ta' temp.*		
kodiċi	**ħiliet**	**suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet**
Ġ4.2.1	Nosservaw l-elementi prinċipali tat-temp: it-temperatura, ix-xita u r-riħ	• **Informazzjoni** – idea ħafifa taċ-Ċiklu tal-Ilma; minn fejn u kif jiġi l-ilma li nixorbu u nżommu nodfa permezz tiegħu; • **Diskussjoni** – l-użu prinċipali li nagħmlu mill-ilma: xorb, ħasil, tisqija; niddiskutu ideat dwar kif nistgħu nibżgħu għall-ilma; • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Nosservaw il-Kundizzjonijiet tat-Temp***
Ġ4.2.2	Nidentifikaw strumenti li jkejlu t-temp: it-termometru, ir-raingauge, il-pinnur u l-anemometru	▪ **l-istrumenti li jkejlu t-temp**: tajjeb li dawn l-istrumenti tat-temp ikunu preżenti fl-iskola u jsir użu prattiku minnhom. Tajjeb ukoll li t-tfal ikollhom opportunità li jwettqu attività marbuta magħhom. ▪ **Ir-rapport tat-temp** – għaliex huwa importanti għal kulħadd ▪ **Il-UV Index** – idea ħafifa dwaru, meta jkun għoli, eż. bejn 11.00am u 3.00pm fis-sajf, mhux sewwa li noqogħdu ħafna fix-xemx ▪ **Informazzjoni** – dwar IR-RIĦ: nitgħallmu d-direzzjonijiet primarji u sekondarji: Tramuntana, Grigal, Lvant,

		Xlokk, Nofsinhar, Lbiċ, Punent, Majjistral. ▪ **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Strumenti tat-Temp***
Ġ4.2.3	Nifhmu eżempji ħfief ta' riżultati ta' kejl ta' temp	▪ Inrawmu lit-tfal biex mill-esperjenzi jkunu jafu jagħmlu approssimazzjoni; anki xi eżerċizzji fejn jikkalkulaw huma stess kemm it-temperatura tkun telgħet f'dak il-jum. ▪ **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***It-Temperaturi tat-Temp (Inkejlu t-Temp)***
Ġ4.2.4	Nesploraw kif ikun it-temp tipiku ta' staġuni differenti fil-Gżejjer Maltin	Nibnu ċart sempliċi dwar il-kundizzjonijiet differenti tal-istaġuni kif ngħixuhom Malta. Eż. • **ix-xitwa** – kesħa, logħob ta' ġewwa, skola, il-Milied, nilbsu ħwejjeġ isaħħnu • **ir-rebbiegħa** – festa tal-Għid, fjuri, pjanti, kampanja, in-natura tieħu l-ħajja, idum ma jidlam, it-temperatura tkun komda, la bard u lanqas sħana • **is-sajf** – baħar, sħana, vaganzi, temperaturi għoljin, għawm, niċċelebraw bosta festi, nilbsu ħafif • **il-ħarifa** – is-siġar iwaqqgħu l-weraq, terġa' tibda l-iskola, il-ġurnata tiqsar, jidlam kmieni.
Ġ4.2.5	nirriċerkaw l-effetti tat-temp estrem fuq l-ambjent u fuqna l-bnedmin	• **riċerka** – nagħmlu riċerka ħafifa dwar it-temp estrem u l-effetti li dan ġeneralment ikollu: nixfa kbira, ħafna xita f'daqqa eċċ. • **niddiskutu** – niddiskutu kif it-temp estrem jaffettwa u jista' jagħmel ħsarat kbar fl-ambjent u anke fuq il-ħajja tal-bnedmin. • **każi** – insibu każi minn gazzetti u mill-Internet tal-effetti negattivi li jista' jkollu t-temp estrem, eż, għargħar, nixfa, nuqqas ta' ikel, estensjoni tad-deżert eċċ. • **rimedji** – naħsbu u niddiskutu xi modi kif nistgħu nevitaw x'uħud minn dawn l-effetti negattivi tat-temp estrem fuq l-ambjent u fuq il-ħajja tagħna, eż. l-*alarms* ta' Triq il-Wied Birkirkara • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 5)** ***L-Estremitajiet tat-Temp – l-Għargħar u n-Nixfa*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Għarfien tat-tliet Biomi Prinċipali tad-Dinja*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 5)** ***Temperaturi estremi tat-Temp*** • **video**: ID-DEŻERT - http://youtu.be/DYxXTXvGbdc

Blokk Ġ4.3 It-tibdil skont l-istaġuni

Mira ta' Tagħlim: *Nosservaw kif l-erba' staġuni jaffettwaw il-paesaġġ Malti, jaffettwaw l-attivitajiet li nagħmlu u l-ilbies li nilbsu. Nifhmu kif l-istaġuni m'humiex kollha l-istess madwar id-dinja*

kodiċi	**ħiliet**	**suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet**
Ġ4.3.1	permezz ta' stampi u ritratti nosservaw il-bidliet staġjonali fuq	• **informazzjoni –** Naraw video dwar l-erba' staġuni: http://youtu.be/bGb6zC8YaWQ • **fieldwork** – Inħaddmu l-kapaċitajiet ta' osservazzjoni tagħna billi naħdmu xi proġett fejn tiġi ossservata pereżempju għalqa partikulari (*fieldwork*) kif tinbidel skont l-istaġuni; it-tibdil li jsir fis-siġar u fil-fjuri. Inħajru

	il-pajsaġġ tagħna u dak barra minn Malta	lill-istudenti jidentifikaw il-bidliet staġjonali meta josservaw anke l-ambjent ta' madwarhom, l-iktar fil-konfini tal-iskola stess u fil-madwar. • **kitba kreattiva –** nagħżlu l-istaġun favorit tagħna u niktbu rakkonti, deskrizzjonijiet u stejjer sempliċi qishom qed jiġu rrakkuntati mill-istaġun stess. • **preżentazzjoni powerpoint**: IT-TEMP FI STAĠUNI DIFFERENTI: http://www.authorstream.com/Presentation/tonypace-310423-temp-fi-staguni-differenti-duncan-caruana-attard-primary-education-ppt-powerpoint/ • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 3)** ***L-Istaġuni***
Ġ4.3.2	nosservaw x'effetti jkollhom il-bidliet staġjonali fuqna l-bnedmin	▪ **osservazzjoni**: noħorġu punti prattiċi biex nosservaw kif l-istil ta' ħajja tagħna jinbidel minn staġun għal ieħor. Eż. fix-xitwa iktar nieħdu gost nilagħbu logħob ta' ġewwa milli logħob ta' barra, fix-xitwa naraw iktar televixin, fis-sajf immorru ngħumu, fix-xitwa le, eċċ.. ▪ **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 5)** ***It-Temp fl-Istaġuni Differenti***
Ġ4.3.3	nifhmu kif jeżistu staġuni differenti minn tagħna madwar id-dinja	Huwa fatt li l-istaġuni ma jkunux kollha l-istess fil-pajjiżi kollha. Mingħajr ma nidħlu f'ħafna teknikalitajiet żejda, nagħmlu osservazzjonijiet prattiċi, eż. l-Awstralja, il-Milied jiċċelebrawh fil-25 ta' Diċembru bħalna, imma tkun is-sħana. Meta Malta nkunu fl-istaġun tas-sajf, l-Awstralja jkunu fix-xitwa. ▪ **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 3)** ***Staġuni Differenti minn Madwar id-Dinja*** ▪ **video**: EŻEMPJI TA' STAĠUNI DIFFERENTI MINN TAGĦNA: http://youtu.be/PMXjD96aqHA
Ġ4.3.4	inżommu ġurnal mifrux fuq sebat ijiem u fih inniżżlu l-osservazzjonijiet tagħna	Nagħmlu eżerċizzju ħafif mal-istudenti. Nużaw l-esperjenzi tal-istudenti stess biex nagħmlu lista ta' attivitajiet li għamilna matul l-aħħar sebat ijiem, dejjem meta ma konniex l-iskola. Nikkwantifikaw il-ħin, eż. • It-Tnejn – lgħabna barra (60 min), rajna televixin (90 min) eċċ.. • It-Tlieta – kellna l-Iscouts (90 min), rajna televixin (45 min) eċċ.. Meta jkollna lista sħiħa f'idejna, niddiskutu kieku jinbidel l-istaġun, x'konna nagħmlu differenti. Eż. minflok nilagħbu barra konna nilagħbu ċ-ċess ġewwa. Niddiskutu u nipproċessaw l-osservazzjonijiet tagħna, fis-sens li naraw kif l-istaġuni jaffettwaw l-attivitajiet tagħna.
Ġ4.3.5	nidentifikaw il-ħwejjeġ differenti li nilbsu skont l-istaġun li nkunu fih	1. Permezz ta' stampi u riżorsi oħra viswali nagħmlu referenza għal: (a) xi lbies li kien jintuża fl-imgħoddi hawn Malta (b) ilbies komuni ħafna hawn Malta llum (c) xi lbies komuni użat minn popli oħra, eż. fin-North Pole jew fid-deżerti sħan u /jew kesħin 2. Nikkomparaw biex nitgħallmu – inqabblu stampi biex noħorġu d-differenzi fl-ilbies li nilbsu fi staġuni differenti; inqabblu fuq il-linji li ġejjin: (a) lbies ta' ħdejn il-baħar, lbies xitwi

		(b) lbies tal-okkażjoni fis-sajf, lbies tal-okkażjoni fix-xitwa (c) uniformi ta' pulizija fis-sajf, uniformi ta' pulizija fix-xitwa (d) l-uniformi tagħna l-istudenti fix-xitwa, l-uniformi tas-sajf (e) lbies sportiv tax-xitwa, lbies sportiv tas-sajf (N.B. *m'hemmx għalfejn nieħdu l-eżempji kollha; l-importanti li naslu biex nirrealizzaw li nilbsu pulit jew komdu, fost l-oħrajn, skont l-istaġun li nkunu fih*)

L-ISTORJA   Ir-Raba' Sena Primarja

Blokk S4.1   Personaġġi Maltin

MIRI TA' TAGĦLIM: *Napprezzaw il-kontribut li taw lill-kultura u lill-ħajja Maltija Dun Mikiel Xerri, Dun Karm Psaila u San Ġorġ Preca*

kodiċi	ħiliet	suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet
S4.1.1	Nagħmlu riċerka dwar it-tliet personaġġi msemmija	Nakkwistaw tagħrif dwar dawn il-personalitajiet Maltin: Dun Mikiel Xerri, Dun Karm Psaila u San Ġorġ Preca. It-tagħrif għandu jkun bażiku u ħieles minn dettalji żejda. L-istudenti għandhom ikunu jafu li: • Dun Karm Psaila jissejjaħ il-poeta nazzjonali għax kiteb l-Innu Malti • Dun Mikiel Xerri kien patrijott qalbieni għax ta ħajtu għal art twelidu • San Ġorġ Preca waqqaf is-Soċjetà tal-MUSEUM li xterdet madwar il-Gżejjer Maltin u anke barra minn xtutna. • video: **DUN KARM PSAILA**: http://youtu.be/VePOvzJKNww • video: **DUN MIKIEL XERRI**: http://youtu.be/guLYp7hSJVY • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *Dun Karm Psaila***
S4.1.2	Għaliex il-poplu Malti għadu jgħożż il-memorja ta' dawn il-personaġġi; x'nistgħu nagħmlu biex infakkruhom dejjem iktar u aħjar	• **niddiskutu** – x'importanza kellhom dawn it-tliet personalitajiet fl-istorja ta' Malta? Għaliex baqgħu jissemmew? Għaliex għadna nfakkruhom sal-lum? • **riċerka** – insibu d-dati marbuta ma' Dun Karm u ma' San Ġorġ Preca; meta nfakkru Jum Dun Karm? Kif infakkruh ġeneralment? Meta niċċelebraw il-festa ta' San Ġorġ Preca? Għaliex dawn id-dati huma importanti? • **attività** – inwaħħlu stampa tal-personaġġi u niktbu d-data mportanti li fiha niftakru f'kull wieħed minnhom • **il-ġid li għamlu** – naraw kull wieħed minn dawn il-personaġġi x'ġid għamel lill-poplu Malti u Għawdxi • **effett fuq il-ħajja tagħna** – m'hemmx dubju li dawn it-tliet personalitajiet ħallew effett fuq il-ħajja tan-nies ta' madwarhom. Kif? • **video** – mis-sensiela BIJOGRAFIJI naraw siltiet mill-video dwar Dun Karm: https://www.youtube.com/watch?v=kyBI1PbekUc (N.B *il-video fih madwar 60 minuta, allura l-għalliem għandu juri biss biċċiet minn hawn u minn hemm; xi 10 minuti jkunu biżżejjed*) • Profil ta' San Ġorġ Preca: https://www.youtube.com/watch?v=1yNsGqv_MD0&list=PL67unRI4gwINLU_qF4ksqmjxO25r6LVdI

S4.1.3	Infittxu evidenza tal-effetti li dawn il-personaġġi ħallew fuq il-kultura Maltija	Nagħmlu riċerka u nfittxu evidenza (prova) li Dun Karm, Dun Mikiel Xerri u San Ġorġ Preca ħallew effetti li għadhom jinħassu sal-lum. Inħajru lill-istudenti jsemmu eżempji konkreti ta' din l-evidenza. Infittxu stampi, video clips, artikli. Xi eżempji oħra: • Meta jindaqq/jitkanta l-Innu Malti • Meta ngħaddu minn ħdejn il-monument ta' Dun Karm fi Triq Sant' Anna l-Furjana • Meta nisimgħu innijiet bħal 'Nadurawk Ja Ħobż tas-Sema' u 'Tina l-Ħlewwa' • Meta naraw il-monument iddedikat 'Lil Dun Mikiel Xerri u lil Sħabu' fi Pjazza Indipendenza fil-Belt Valletta quddiem il-Berġa ta' Aragona • Meta naraw il-lapida fuq iz-zuntier tal-Knisja tal-Furjana • Meta ngħaddu minn quddiem xi qasam tal-MUSEUM li għandna fil-Gżejjer Maltin **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Dun Mikiel Xerri***
S4.1.4	Infakkru lil dawn it-tliet personaġġi permezz ta' kitba kreattiva	Dan l-iżvilupp m'għandux isir fil-klassi imma jiġi biss diskuss u jingħataw ideat. L-istudenti jiġu mħajra jiktbu b'mod kreattiv dwar xi <u>wieħed</u> mill-personaġġi msemmija. Xi eżempji: (a) djarju fittizju ta' ġurnata li Dun Mikiel Xerri għamel il-ħabs jistenna li jiġiu maqtul (b) djalogu bejn Dun Mikiel Xerri u l-gwardjan tiegħu (c) il-ħsibijiet ta' Dun Karm wara li kiteb l-Innu Malti (d) djalogu bejn Dun Karm li għadu kemm beda jikteb bil-Malti u sieħbu li jħoss li l-Malti mhux tajjeb biex tikteb xogħol letterarju bih (e) diskors qasir ta' Dun Ġorġ biex iħajjar liż-żgħażagħ jattendu l-laqgħat tal-MUSEUM (f) djalogu bejn Dun Ġorġ u tifel ta' tmien snin fejn Dun Ġorġ iħajjar lit-tifel biex jattendi l-MUSEUM
S4.1.5	Ikollna esperjenza ta' sors primarju għal kull personaġġ	L-għalliema jistgħu jirriċerkaw is-sorsi primarji li jixtiequ huma. Għal dawk li jistgħu jsibuha diffiċli jippreparaw sors primarju, qed jingħata eżempju wieħed għal kull personaġġ. (a) sors primarju A – il-vuċi tal-poeta nazzjonali Dun Karm Psaila: Dun Karm jinstema' jaqra poeżija lil Dun Mikiel Xerri. Ara video: http://youtu.be/78yA6u5LTio (b) sors primarju B – l-inventarju bil-lista tal-kotba li kellu Dun Mikiel Xerri: http://youtu.be/3Ef5ao9Cztk (c) sors primarju Ċ – filmati u ritratti li juru lil Dun Ġorġ Preca meta kien għadu ħaj: http://youtu.be/XaBlf3-je6c

Blokk S4.2 Il-Ħrejjef, Il-Leġġendi u L-Istorja

MIRI TA' TAGĦLIM: *Nifhmu d-differenza bejn il-ħrejjef, il-leġġendi u l-istorja; referenza għal-leġġendi dwar il-miġja tan-Normanni fil-Gżejjer Maltin*

kodiċi	ħiliet	suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet
S4.2.1	nirriċerkaw eżempji ta'	Inħajru lill-istudenti jaqraw xi ħrejjef mill-mitoloġija Griega.

	ħrejjef mill-mitoloġija Griega	Dejjem għandna nagħtu kas it-tagħlima li dawn il-ħrejjef jippruvaw jgħallmuna. L-istudenti għandu jkollhom esperjenza minima ta' żewġ ħrejjef. Insemmu eżempju ta' **esperjenza ta' ħrafa**: *Iż-Żrinġ u l-Ġurdien ta' Esopu*: http://www.scribd.com/doc/104720931/Esopu-Kittieb-Il-hrejjef
S4.2.2	ikollna esperjenza ta' leġġenda Maltija	Hawnhekk qed jissemma eżempju, imma sempliċi riċerka bl-Internet tagħtik ħafna eżempji. **leġġenda** – il-*Leġġenda tal-Mensija* (San Ġwann) – http://www.kappellimaltin.com/Il-LeggendaTal-Minsija.pdf L-istudenti jiġu mħajra b'mod kreattiv joħolqu l-leġġenda oriġinali tagħhom. Ma ninsewx li l-leġġenda għandha l-għeruq tagħha fl-istorja. Leġġendi tajbin għandhom: (a) jinqraw lil udjenza fil-klassi (b) jittellgħu fuq websajt/s eċċ... dan iservi ta' nkoraġġiment għall-awturi żgħar tagħna
S4.2.3	Ikollna esperjenza ta' test storiku ibbażat fuq l-evidenza	Il-Ġrajja tal-Miġja tal-Konti Ruġġieru f'Malta – ġrajja storika; din hija **storja vera** – Il-Konti Ruġġieru ġie Malta u rebaħ lill-Għarab fl-1091. Din hija storja li ġrat vera.
S4.2.4	nagħmlu differenza bejn ħrafa u leġġenda	Nagħmlu differenza bejn ħrafa u leġġenda. • **Ħrafa** – hija għal kollox ivvintata; tista' tkun forma ta' poeżija jew proża; fiha nistgħu pereżempju niltaqgħu ma' annimali jitkellmu qishom bnedmin; il-ħrafa tispiċċa dejjem b'xi tagħlima. Jibqgħu famużi ħafna l-ħrejjef ta' Esopu, kittieb Grieg. • **Il-Leġġenda** – din ikollha l-bażi tagħha fl-Istorja, imma diffiċli biex titwemmen kollha kemm hi. Pereżempju li l-Konti Ruġġieru tana l-ilwien tal-bandiera Maltija hija biss leġġenda u mhux storja vera. Ninnutaw li l-Konti Ruġġieru vera ġie Malta u rebaħ lill-Għarab.
S4.2.5	nirriċerkaw l-istorja tal-miġja tan-Normanni f'Malta fis-sena 1091 u nikklassifikaw ir-riċerka f'jew LEĠĠENDA jew fi STORJA	Insibu eżempji ta' veritajiet storiċi u leġġendi mill-Ġrajja tal-Miġja tal-Konti Ruġġieru f'Malta • **video**: **IL-MIĠJA TAL-KONTI RUĠĠIERU FIL-GŻEJJER MALTIN**: http://youtu.be/cjfhnpA_RaM • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Il-Konti Ruġġieru – Fatti u Leġġendi*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***1091 Għaliex in-Normanni Ħakmu lil Malta?***

Blokk S 4.3 Ċelebrazzjonijiet u Ħin Liberu

MIRI TA' TAGĦLIM: *Nesploraw kif it-tfal Maltin u l-adulti kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom fil-passat; referenza għall-festi tradizzjonali prinċipali Maltin u xi aspetti minnhom li għadhom isiru sal-lum*

kodiċi	ħiliet	suġġerimenti għall-akkwist tal-ħiliet
S4.3.1	Nagħmlu lista ta'	Nagħmlu lista ta' attivitajiet tipiċi li nagħmlu matul ġimgħa ta' sebat ijiem. Nikklassifikaw l-attivitajiet taħt (a) Ħin

	attivitajiet li nagħmlu matul il-ġimgħa u nikklassifikawhom taħt ĦIN LIBERU jew XOGĦOL	Liberu – ĦL, jew (b) Xogħol – X. Għall-fini ta' dan l-eżerċizzju, l-istudju u dak kollu li jsir bħala xogħol li għandu x'jaqsam mal-iskola għandu jitqies bħala 'xogħol'. • **xi eżempji**: nattendu lezzjoni tal-mużika (ĦL), nattendu għaqda (ĦL), noħorġu bir-roti (ĦL), nagħmlu l-*homework* (X), naqraw (X), nilgħab logħba fuq il-kompjuter (ĦL), nagħmel riċerka fuq tema li tani l-għalliem (X), ngħin fix-xogħol tad-dar (X), eċċ.. • **diskussjoni** – x'inhu l-iktar importanti, il-ħin liberu jew ix-xogħol? Meta tkun l-iktar għal qalbek, taħdem jew waqt il-ħin liberu? Ġieli ħassejtek imdejjaq avolja waqt il-ħin liberu? Għaliex taħseb li avolja waqt il-ħin liberu nistgħu ma nkunux ferħanin?
S4.3.2	Nintervistaw persuna anzjana dwar kif kienu jgħaddu l-ħin liberu fil-passat	Nitgħallmu mill-memorji tal-anzjani tagħna. L-anzjani mhux biss jieħdu gost jitħaddtu fuq tfulithom imma dan jagħmel tajjeb lilhom u lilna. Aħna nistgħu nitgħallmu ħafna mingħandhom. Xi punti li nistgħu nippruvaw noħorġu: • logħob li kienu jilagħbu • kemm kienu jgħaddu ħin jilagħbu • kif kienu jqattgħu tmiem il-ġimgħa (is-Sibt u l-Ħadd) • x'festi kienu jiċċelebraw u kif kienu jiċċelebrawhom • kemm kellhom vaganzi ▪ **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *Il-Logħob Tradizzjonali Malti*** ▪ **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *Il-Logħob – l-Imgħoddi u Llum***
S4.3.3	Inqabblu attivitajiet li nagħmlu fil-ħin liberu llum ma' dawk li kienu jsiru fil-passat	M'hemmx għalfejn ħafna eżempji. Jekk nitkellmu dwar żewġ eżempji jkun biżżejjed. L-importanti huwa l-messaġġ li l-ħajja mhux minn dejjem kienet kif nafuha llum. • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *Nagħrfu bejn id-Delizzji Antiki u Dawk Moderni*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4) *Id-Divertiment Malti fl-Antik***
S4.3.4	Nirriċerkaw dwar il-festi tradizzjonali Maltin u nidentifikaw karatteristiċi li għadhom isiru sal-lum	Nikkonċentraw fuq dawn il-festi: • Il-Milied • Il-Ġimgħa l-Kbira u l-Għid il-Kbir • L-Imnarja • Il-Festa tar-Raħal Insemmu dawn il-festi waħda waħda, u nippruvaw permezz ta' riċerka nsibu xi aspetti tagħhom li kienu jsiru fil-passat u għadhom isiru llum.

		N.B. Bil-kelma riċerka nifhmu: infittxu bl-Internet, nintervistaw lill-anzjani, naqraw eċċ.. **LOGĦOB INTERATTIV**: • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Drawwiet u Tradizzjonijiet ta' Żmien il-Milied*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Drawwiet u Tradizzjonijiet tal-Għid*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***L-Imnarja*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***L-Imnarja – Drawwiet u Tradizzjonijiet*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***L-Għid il-Kbir, Ilbieraħ u Llum*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Drawwiet Antiki tal-Festa li Għana Narawhom Sal-Lum*** • **(RLO) logħba interattiva – (Social Studies Year 4)** ***Id-Drawwiet u t-Tradizzjonijiet tal-Milied fl-Antik*** • **Media – video clip: IL-FESTA TRADIZZJONALI TAL-IMNARJA: http://youtu.be/kOJb5K8HtiQ**
S4.3.5	Infittxu eżempji ta' kemm il-mużika kienet u għadha popolari mal-poplu Malti bħala passatemp	1. Infittxu eżempji kemm il-Maltin minn dejjem kienu jħobbu l-mużika. Insemmu żewġ eżempji jkun biżejjed: ▪ L-għana bil-kitarri ▪ Il-baned li biċċa minnhom bdew idoqqu ħafna snin ilu 2. infittxu eżempji mill-ħajja tal-lum dwar il-Maltin u l-mużika: ▪ Il-korijiet fil-knejjes u anke barra ▪ Il-każini tal-baned ▪ Il-Eurovision ▪ Il-Junior Eurovision ▪ Festivals ta' kant li jsiru matul is-sena kollha, eċċ.. Niddiskutu għaliex il-mużika kienet u tibqa' daqshekk importanti għall-bnedmin. X'inhuma l-esperjenzi mużikali li għandhom l-istudenti tagħna?